

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון מס' 266
כסלו תשפ"א

שלכאורה אינו מצטרף, אך שמא יש ללמוד מתל המתלקט שאם יש באמצע שטח שאינו תלול, שהוא כעין מדריגה, מצטרף עד ד' אמות. החזו"א חולק על הבה"ל בענין תל, ואומר שתל הוא בסה"כ סוג של מחיצה, שבשיעור זקיפות שעולה י' טפחים מתוך ד' אמות נחשב מחיצה זקופה, וא"כ אם במחיצות אומרים שלא מצרפים בהפרש של ד' טפחים, ה"ה בשני חלקי תל אינם מצטרפים.

והנה בענין תל, משתדלים להחמיר כדעת החזו"א. ומ"מ לחומרא יש לחוש גם לדעת המשנ"ב והתוס' שבת שמצטרף למחיצה, כגון לענין לחלק את צורת הפתח. אך זה דוקא בשני חלקי תל, משא"כ בשני חלקי מחיצות גם לדעת הבה"ל אינם מצטרפים, וכן הכרעת הבה"ל בסי' שני"ח להקל שהכותל מתבטל [אף כשביטל לשבת אחת בלבד]. וה"ה בענינו, ניתן לסמוך שהמחיצה אינה כשרה כלל. וכך ההוראה שקיבלנו מהגאון רבי מנדל לובין שליט"א, ומשאר מרבני העירובים שליט"א.

האם גם בישוב יסודות צריך לעשות תיקונים בעירוב

שיעור נוסף שהתקיים בשבוע זה, במעמד סיום מסכת עירובין בישוב יסודות, בהשתתפות המרא דאתרא ועשרות מתושבי המקום. השיעור עסק במגוון הנושאים של המסכת, איך מקשרים אותם אל המציאות בזמנינו, ומדוע העירוב בזמנינו שונה מהגמרא, מדוע אין עושים היום בשום מקום לחי או קורה, ומדוע עושים שני לחיים בכל פתח, ועוד עשרות מושגים שנתבארו בשפה ברורה וקלה.

לדוגמא להבנת הדינים, הדגמנו מצורת הפתח שנעשתה בפתח הישוב, שמצד אחד יש עמוד עם חוט מעליו, מצד שני החוט קשור לעמוד תאורה מן הצד, ובצורה כזו אינו כשר. אלא שיש לחי לפניו, והמטרה היא שיע"י דין גוד אסיק נחשב כעמוד שעולה עד החוט, והרי זה כמו שני עמודים ומשקוף מעליהם (משנ"ב סי' שס"ב ס"ק ס"ב). בשיעור התבאר שבצעם יש שער גדול שסגור כל השבת, והרי הוא כמחיצה ממש. אלא כיון שמצוי שרכב חירום פותח את השער כגון לילולת שצריכה לנסוע בשבת לבי"ח וכדומה, ובאותו זמן אין מחיצה על הפתח, וגודלו יותר מיי אמות, לכן עושים צורת הפתח, כדי שגם בדקות הקצרות האלו, לא יהיה אדם שמטלטל ללא עירוב כשר.

דוקא הישוב יסודות הוא ישוב שמוקף בגדר, ומן הסתם נראה לאדם שהעירוב שם פשוט וקל, ואין בו בעיות. חשוב לציין ולדעת שהדברים אינם כן כלל וכלל, גם בישוב כזה יש לאחראי הרבה עבודה לתקן גדרות שנפרצות, ובדרך כלל יש גם פתחים של רפתות ומחסנים שעושים בהם צורות הפתח והקלקול מצוי בהם. לאחר השיעור ניגש אלינו האחראי על העירוב בישוב וסיפר, שאכן רק ביום שישי האחרון הוא עבד שעתיים

וחצי לתקן את העירוב באזור הרפת! מדבר זה אנו לומדים, שגם במקום כזה צריך שיהיה אחראי שיועד ומתמסר לתקן כראוי, כי בלי זה אין עירוב.

ידיעת הלכות עירובין למעשה זו אומנות בפני עצמה

בין הפעילות שנעשתה בשבוע האחרון, עסקנו גם בתיקון עירובים שכונתיים בשתי ערים בארץ, ובבדיקת עירובים פרטיים לחצרות בית ה', מקומות שנערכים תפילות בחצר, שבתקופה זו הדבר כרוך במסירות ממש, עקב מזג האוויר. בכל זאת אברכים מתמסרים לשמור על קבוצת הסיכון, ולקיים את התפילות מתוך שמירת הגוף והנפש. לצורך כך האברכים עשו היקף עירוב נפרד לחצר, כדי שגם הטלטול של סידורים

שיעורי מצגת העירובין בעשרות מקומות ברחבי הארץ, בשבוע זה עדיין חווגים בעם ישראל את סיום מסכת עירובין, שנלמדה ע"י עשרות אלפי יהודים ברחבי העולם. בעשרות ואולי מאות מקומות נערך השיעור המיוחד שהופק ע"י מוקד העירוב, סיור להמחשת ההלכות הנעשים בזמנינו, ואלפי המשתתפים רכשו בתוך שעה קצרה, ידע עצום ומקיף בהלכות עירובין. רבים מתקשרים ומוסרים תודה מיוחדת על הסיור, ושואלים על החידושים שהם למדו מתוך הדברים, גם אברכים ת"ח מופלגים מספרים על נושאים שלא היו ברורים להם ובשיעור זה הכל נעשה ברור, ועל הריתחא דאורייתא שהתפרץ מיד עם סיום המצגת. ממקום אחר, מגיד שיעור לילדי חיידר שלמדו איתם את המשניות, ולסיום הביא את המצגת, סיפר איך שכל הילדים היו מרותקים להלכות.

אנו מודים לכל אלו שמסרו את התודות והתגובות הנלהבות, שנותנים לנו כח להתאמץ להוסיף עוד ועוד בסידור ההלכות ובשיעורים מגוונים, להמחשת הדינים והנחלתם לכלל הציבור. ובדרכים נוספות שעומדות כעת על שולחן המערכת, שנזכה בקרוב לראותם יוצאים לאור בצורה מושלמת ומסודרת.

מחיצה נמוכה תחת החוט עם מדריגה לפני

מתוך השאלות שהגיעו אלינו מהמשתתפים בשיעורים, היתה שאלה שהגיעה ממכמה ת"ח במקומות שונים, ועל כן נראה לבאר כאן את מקור השאלה, ואת התשובה, לתועלת המעיינים. באחת מצורות הפתח עובר תחת החוט קיר נמוך, שגבוה כשבעים ס"מ, ובסיוור ביארנו שאין בו חשש של מחיצה המחלקת את צורת הפתח, משום שאין בגבהו י' טפחים. אמנם לפני הקיר יש מדרגה בגובה כחצי מטר שאם נצרף אותה עם הקיר, יהיה יחד י'

טפחים ברווח, אך הכלל בידינו שמדרגה שיש על גבה שיעור מקום, שעומק המדרגה רחב ד' טפחים, שהוא שיעור רשות שראוי לעמוד עליה, אין מצרפים אותה למחיצה, ולכן כאן יהיה הדבר לקולא, שאין למדרגה והקיר דין מחיצה לפסול את צורת הפתח. עד כאן ההסבר שהובא בסיוור שבמצגת.

שאלו השואלים איך אפשר להקל שבד' טפחים אין צירוף מחיצות, הרי יש אומרים שעד ד' אמות מצטרף, כדין תל המתלקט שאם עולה לגובה י' טפחים תוך ד' אמות נחשב מחיצה, ואמנם החזו"א פוסל, אך איך אפשר לסמוך על דעת החזו"א לקולא כשיש פוסקים אחרים.

ההבדל בין תל המתלקט למדריגה שלפני המחיצה

והנה יש לבאר שהשאלה אינה מדויקת, לא רק החזו"א סובר כך, ואזדרבה רוב הפוסקים סוברים שאין מצרפים את המדרגה כשרחבה ד' טפחים. מקור הדין הוא מדברי התרומות הדשן, שהובא ברמ"א (סי' שני"ח ס"ב) לגבי קרפף שהוקף שלא לדירה, ובנה בו בית דירה, וצריך לפרוץ את הקיר ולחזור ולבנותו לשם דירה, כתב הרמ"א שיש פתרון להניח ערימת עפר משני צידי הכותל, וזה מגביה את הקרקע, וצריך שעל הערימה יהיה רוחב ד' טפחים, ואז לא מצרפים את הערימה עם הכותל. ובביאור הלכה הביא שהגר"א חולק על הרמ"א, וסובר שמצרפים את הכותל והעפר עד ד' אמות כמו בתל המתלקט, והבה"ל שם כתב בדעת התרומות הדשן, דשאני תל שבריינתו כן הוה.

עוד מצינו במשנ"ב (בסי' שס"ב ס"ב) לגבי הדין שגידוד ומחיצה מצטרפים לעשרה, הסתפק הבה"ל (ד"ה שעשה) האם תל בגובה ה' טפחים ועליו מחיצה ה' טפחים מצטרפים באופן שהמחיצה אינה עומדת שווה לשפת ראש התל, אלא נכנסת ג' או ד' טפחים, וביאר דבריו

יזוז לצד, ועדיין החוט יהיה מכוון על ראשו, יהיה עכ"פ את הדין של עמוד עקום, שהחוט לא מכוון מעל התחתית, שמקפידים לחשוש לשיטת החכמת שלמה והחזו"א לאסור אותו.

לאחר התבוננות יחד עם האברכים, התברר שהמצב היה שהחלק התחתון כבר זז ממקומו, ועיי"ז הם קיבלו את הדברים, שנכון שיש לחשוש גם שבהמשך יזוז לכאן ולכאן, והפתרון הטוב כך, אלא לעשות לחי רחב שיהיה מחובר וקבוע במקומו, או שהחוט מחובר לראשו.

הנחשת ההלכות בקבוצת עירובין למעשה

במקום אחר באותה חצר, השתמשו ג"כ בלייט של סך שרחבו כארבעה ס"מ, וקשרו את החוט מכוון מעליו בגובה מטר בסה"ל. וכאן שאל הבודק את האברכים שיאמרו הם מה הבעיה בו. בתחילה הם אמרו את מה שסוכם בעמוד הקודם, שיש חשש שמא יזוז ממקומו מעט. אבל הבודק לא הסתפק בכך, הוא אמר להם גם זה נכון, אבל יש כאן עוד משהו. הבודק הראה להם שיעמדו בזוית הנכונה, ומיד הם ראו שהחוט אינו מעל העמוד כלל. במראה עין פשוט רואים זאת, אלא שמי שאינו מתמצא בעירוב, אינו שם לב לדקדק אפילו בדברים בסיסיים.

מדבר זה אנו לומדים את חשיבות הלימוד הנכון לפני עשיית עירוב, נכון שההלכות המעשיות ברובן קל להבינם, אבל להתעסק עמהן בשטח, בעשייה בפועל, זה לימוד אחר, זה בא רק מתוך המחשה ונסיון.

וחומשים, כסאות ושאר חפצים הכל יהיה בהידור רב, אלא שהלכות עירובין אינן פשוטות, וצריך לימוד רב כדי לשים לב לכל פרטי ההלכות, כפי שנלמדים בשיעורי העירובין שע"י מוקד העירוב.

בנושא זה ידיעת ההלכה אינה מספיקה, ויש בזה שני חלקים א. יש הרבה הוראות שאינן כתובות בספרים, ונתקבלו אצל מורי ההוראה העוסקים בהלכות עירובין. ב. גם לאחר ידיעת הדין, לא שמים לב איך שהדבר נוגע למעשה, לראות לחי ולהבחין האם יש בו דין זה או אחר, זה שימוש ואומנות בפני עצמה. לצורך זה אנו מביאים בגליונות אלו דוגמאות מתחדשות, שמתוכם נלמד עוד ועוד פרטים, וכמו כן מקיימים סידרות של שיעורים מסודרים, המלווים במצגות ותמונות רבות, המלמדות כל הלכה והדוגמאות שלה.

עמוד בנין מתרחב אינו דומה לחקק בראשו

נביא כאן כמה דברים שהיו לנו בשבוע זה. באחת מהחצרות קשרו את החוט לעמוד הבנין, והנה בדרך כלל אי אפשר לקשור את החוט מעל העמוד, כי הבנין כולו יושב עליו, אבל בבנין זה עשו הרחבה לעמוד כדי לחזקו [הדבר מצוי בבני ברק בבנינים ישנים], ובאופן זה אם קושרים את החוט מעל החלק המתרחב, הרי זה כמו עמוד בפני עצמו והוא כשר. במקרה כזה נוקטים הרבנים שגם לדעת הפמ"ג והמשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק ס"ד) שמחמירים בחוט שבחקק שבעמוד, מחמת שהעמוד ממשיך למעלה מהחוט, כאן אין חשש זה, כי זה כאילו עמוד בפני עצמו, מכיון שכל הצד הפונה את חלל הפתח [שהוא עיקר העמוד], אינו ממשיך לגובה יותר מהחוט.

עמוד בבנין עם הרחבה ובלוני הנו לפניו

שאל האברך האם יש הלכה איך לקשור את החוט מסביב לעמוד העליון, האם יש קפיידא שהחוט יצא מצד הפנימי של העמוד או מהצד החיצוני. והתשובה היא שיש הבדל, על פי מה שמקפידים על דברי החזו"א (סי' ע' ס"ק י"ח בהערה) שהלחי לא יבלוט מכנגד החוט ולפנים ג' או ד' טפחים, א"כ אם יקשור מהצד החיצוני של העמוד, יוצא שרוב החלק המתרחב של העמוד יהיה בפנים, ויש בו יותר מד' טפחים. לכן יש להקפיד לקשור את החוט בחלק הפנימי יותר.

בלוני גז מחוברים ללחי

שאלה נוספת שהיה לדון בה, מכיון שלפני העמוד עומדים בלוני גז בקביעות, ומחוברים לדיר בצד המשמשללחי, האם הדבר מהווה חיסרון בעמוד. והתשובה היא שאין בזה חיסרון במקרה זה. וביאור הנידון בקצרה הוא מחמת שלש דינים. הא' מצד הדין של מדרגה לפני הלחי, שהיא ממעטת מגובה הלחי, הרי כאן יש בעמוד מספיק בשביל גובה י טפחים מעליהם. ב. מצד הדין של מדרגה לפני הלחי, שאם היא גבוהה ג' טפחים, יוצא שהעמוד מתחיל בגובה, (כמבואר בחזו"א סי' ע' ס"ק י"ח) לגבי לחי שיש לפניו קיר נמוך בתוך לבדו ללחי. מ"מ נראה שכאן אין חיסרון, כיון שמדובר בבלוני גז שהם כלי, וגם שמתחלפים מידי פעם, לכן הם נחשבים כדבר המונח על הקרקע, ולא משנה את דין הקרקע, ולכן באופן זה מגדירים שהלחי מתחיל מהאדמה, ואינם דומים לקיר שכתב החזו"א. ג. מצד פתחי שימאי שנוקטים שאם יש דבר המחובר ללחי באופן קבוע, נחשב שמשנה את צורתו. בענין זה אין חשש מצד בלוני הגז, כי הם נפרדים מהלחי, ורוחקים מעט מהעמוד. השאלה היא רק מצד הצינור והמכסה שלהם, שהוא מחובר בקביעות לעמוד. ומ"מ יש להתיר, כיון שאין זה קלוקל בעמוד או שינוי מצורתו, אלא צורת השתמשות בו, ויש להוסיף שהחלק הקבוע בעמוד הוא רק צינור דק ומסגרת דקה בלבד. לכן במקרה זה אין חשש בכשרות העמוד ללחי.

הבעיה בחוט מכוון מעל עמוד צר, והחשש שישתובב

בפינה אחרת בחצר עשו צורת הפתח מפס אלומיניום ברוחב חמשה ס"מ, שקשרו אותו לאחד מהעמודים שבחצר, והחוט מכוון מעל ראשו. במבט פשוט מסתכלים שהחוט מכוון מעל ראשו, אבל האמת היא שיש ללמוד כאן שני דברים. א. עמוד דק יכול להתעקם מעט ולהיפסל. ובפרט כשהוא מוצמד בקשירה בלבד, ללא ברגים שקובעים אותו במקומו, הוא יכול לזוז תוך הקשר עצמו, ומספיק נטיה קטנה כדי להיפסל. ויש לציין שמבחינה ההלכתית יש חילוק איך הוא נוטה, אם ראשו יזוז מכנגד החוט, הרי זה יהיה פסול לגמרי כי החוט מן הצד. ואם החלק התחתון

לחי שקשור לעמוד מצוי שנוטה לצד

לאור הביקוש הרב להצטרף ללימוד העירובין למעשה

במסגרת השיעורים של מוקד העירובין
אנו עומדים לפתח בס"ד קבוצות חדשות,

בירושלים: בימי שני בסמוך לישבת מיר, בשעה 5:30 אחה"צ
כמו"כ יש אפשרות לקבוצה בזמן הפסקת צהריים בשעה 2:00.

בבני ברק: בימי רביעי בשעה 8:00 בערב

במודיעין עילית: בימי שלישי בשעה 8:00 בערב

לפרטים ולהרשמה, בטלפון 055-6783323

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

כשר או פסול? מהודר או בדיעבד?

את זה תוכל לדעת ולהורות, בהצטרפות ללימוד "עירובין למעשה" שע"י מוקד העירובין

לשיעורי הדרכה דיגיטליים - מכון הלכה למעשה - A532534735@GMAIL.COM

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM